

РЕДЬКВА Андрій – доктор філософії, викладач кафедри німецької філології та методики навчання німецької мови, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, вул. М. Кривоноса, 2, Тернопіль, 46027, Україна (anredkva@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5375-6395>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.10>

Бібліографічний опис статті: Редьква, А. (2025). Дослідження частоти вживання фонестемної лексики у промовах німецькомовних політиків. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія»*, 64, 92–97, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.10>

ДОСЛІДЖЕННЯ ЧАСТОТИ ВЖИВАННЯ ФОНЕСТЕМНОЇ ЛЕКСИКИ У ПРОМОВАХ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ПОЛІТИКІВ

Анотація. Статтю присвячено комплексному фоносемантичному аналізу функціонування фонестемної лексики у промовах німецькомовних політиків. Дослідження виконано на матеріалі публічних виступів представників політичного дискурсу Австрії та Німеччини, у яких мовці застосовують різноманітні мовленнєві засоби для реалізації впливової функції комунікації. Фоносемантика як наука розглядає закономірний зв'язок між звучанням мовного знака і його змістовою організацією, а фонестема, що постає у вигляді стабільного початкового консонантного сполучення, здатного до формування певного асоціативно-символічного потенціалу, виявляє себе одним із ключових компонентів текстової експресії. У статті обґрунтовано релевантність вивчення фонестем саме у сфері політичної публіцистики, оскільки публічні виступи є одним із найефективніших засобів формування суспільної думки, а стратегічне накопичення лексики з певною фонестемною структурою сприяє продукуванню в реципієнта необхідного світоглядного ефекту.

На основі ретельно виконаного кількісного аналізу визначено частотні характеристики окремих фонестем і фонестемної лексики, простежено залежність між домінуванням певних консонантних сполучень та тематичною спрямованістю промов. У роботі з'ясовано, що підвищена частотність низки лексем із фонестемами [kl-], [kr-], [gr-], [fr-], [pr-] зумовлена тематикою політичних виступів, зокрема частими згадками про державність, екологічні проблеми, економічні виклики, безпекові загрози, соціальні питання. Виявлено найчастотніші слова фонестемної лексики (groß, frei, Staat, Grund, brauchen, friedlich, freuen, bleiben, gleich, glauben), що формують характерні фоносемантичні кластери політичного дискурсу. Отримані результати поглиблюють уявлення про фоносемантичні механізми текстотворення в політичній комунікації й відкривають перспективи для подальших міждискурсивних і порівняльних досліджень.

Ключові слова: фоносемантика, фоносемантизм, фонестема, фонестемна лексика, частота вживання, політичний дискурс, публіцистичний текст.

REDKVA Andrii – Ph.D., Lecturer at the Department of German Philology and Methods of Teaching German, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, 2, M. Kryvonosa str., Ternopil, 46027, Ukraine (anredkva@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5375-6395>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.10>

To cite this article: Redkva, A. (2025). Doslidzhennia chastoty vzhivannia fonestemnoi leksyky u promovakh nimetskomovnykh politykiv [A study of the frequency of use of phonesthemic vocabulary in the speeches of German-speaking politicians]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats*

Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia "Filolohiia" – Problems of Humanities. "Philology" Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 64, 92–97, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4565.2025.64.10> [in Ukrainian].

A STUDY OF THE FREQUENCY OF USE OF PHONESTHEMIC VOCABULARY IN THE SPEECHES OF GERMAN-SPEAKING POLITICIANS

Summary. *The article is devoted to a comprehensive phonosemantic analysis of the functioning of phonesthemic vocabulary in the speeches of German-speaking politicians. The study is based on a corpus of public addresses delivered by political figures from Austria and Germany, in which speakers employ a wide range of linguistic strategies to fulfil the persuasive function of political communication. Phonosemantics, understood as a linguistic discipline that explores the motivated relation between the acoustic form of a linguistic sign and its semantic structure, provides the methodological foundations for analysing phonesthemes – stable initial consonantal clusters capable of generating specific associative and symbolic meanings. The article substantiates the relevance of analysing phonesthemes specifically within the sphere of political public communication, since public speeches constitute one of the most influential instruments for shaping public opinion, and the strategic accumulation of lexemes with particular phonesthemic structures contributes to the production of a targeted ideological effect on the audience.*

Through a detailed quantitative analysis, the research identifies the frequency characteristics of selected phonesthemes and phonesthemic vocabulary, demonstrating a direct correlation between the increased occurrence of certain consonant clusters and the thematic orientation of political speeches. The findings reveal heightened frequencies of lexemes containing the phonesthemes [kl-], [kr-], [gr-], [fr-], and [pr-], which are closely associated with political narratives surrounding statehood, environmental issues, economic challenges, security threats, and social concerns. The study also identifies the most frequent phonesthemic lexemes (groß, frei, Staat, Grund, brauchen, friedlich, freuen, bleiben, gleich, glauben), which form distinct phonosemantic clusters characteristic of political discourse. The results deepen our understanding of phonosemantic mechanisms in political text formation and open new perspectives for further comparative and interdisciplinary research into phonesthemic functioning across various communicative domains.

Key words: *phonosemantics, phonosemanticism, phonestheme, phonesthemic vocabulary, frequency of use, political discourse, publicistic text.*

Постановка проблеми. Фоносемантика як окрема лінгвістична галузь, що досліджує закономірні зв'язки між акустичною формою мовного знака та його семантичними характеристиками, посідає важливе місце у мовознавстві. Проблема взаємодії звука та змісту привертала увагу дослідників протягом багатьох століть – від античних мислителів до представників новітніх лінгвістичних шкіл, однак у ХХІ столітті її значущість значно зростає у зв'язку з розширенням сфер, у яких фоносемантичний підхід набуває практичного виміру. Особливо важливою фоносемантика постає у політичній комунікації, де мовленнєвий вплив є одним з ключових механізмів формування суспільної думки та конструювання ціннісних орієнтирів.

У сучасних політичних дискурсах, позначених високим ступенем емоційної насиченості, інтенсивною символізацією понять та підвищенням ролі маніпулятивних

стратегій, значення фонетичної організації тексту різко зростає. Нагромадження у промовах певних звукових структур, зокрема фонестем, може сприяти формуванню в слухача на підсвідомому рівні специфічних асоціативно-образних уявлень, які істотно підсилюють прагматичний потенціал висловлення. Саме тому аналіз фонестемної лексики в політичних промовах не лише допомагає глибше зрозуміти механізми фоносемантичної організації тексту, а й відкриває можливість простежити взаємозв'язок між звуковою формою висловлень і стратегічними комунікативними цілями політиків.

Актуальність дослідження зумовлена недостатньою кількістю робіт, присвячених вивченню фонестем у публіцистичних та політичних текстах. Традиційно фоносемантичний аналіз здійснювано переважно на матеріалі художньої літератури та поезії, тоді як публіцистичний стиль, зокрема політичні

промови, менш досліджені, попри їхній високий впливовий потенціал. У цьому контексті вивчення частоти вживання фонестемної лексики в німецькомовних політичних виступах дає змогу визначити закономірності текстотворення у сфері політичної комунікації та розкрити нові аспекти фоносемантичного функціонування звукових одиниць у публічних текстах.

Отже, актуальність обраної проблеми зумовлена потребою комплексного опису фоносемантичних особливостей політичного дискурсу, визначенням ролі фонестем у процесах мовленнєвого впливу та необхідністю розширення наукових уявлень про механізми функціонування фонестемної лексики у сучасних німецькомовних публічних промовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній світовій науці фоносемантику розглядають як міждисциплінарну галузь, що поєднує методи фонетики, семантики, психолінгвістики, когнітивної лінгвістики та корпусних студій. Зростає інтерес до емпіричної перевірки звукосимволічних гіпотез, зокрема до опису систематичних співвідношень фонетичної форми та семантичних параметрів. Узагальнений огляд сучасного стану фоносемантичних досліджень представлено в працях З. Насікан (2019), де фоносемантичні явища проаналізовано в контексті когнітивної науки та психолінгвістичних експериментів.

У міжнародних студіях значна увага зосереджена на фонестемах як одиницях, що демонструють часткову мотивованість лексики: зокрема, Х. Жао (2024) доводить, що «фонестемні слова краще інтерпретуються особами, які вивчають англійську мову, ніж нефонестемні, що свідчить про інтуїтивну чутливість до фонестемних патернів» (с. 14).

Окрему групу становлять праці, виконані на матеріалі германських мов, зокрема німецької. У статті А. Незвеської (2018) визначено ступені набуття звуком символічних смислів та окреслено фоносемантику як інтеграційну дисципліну, що поєднує лінгвістичні та психологічні підходи. Сучасні дослідження також звертаються до окремих жанрів і типів дискурсу: наприклад, у розвідці О. Найдеш та В. Рихло (2023) описано фоносемантичні особливості феміністичних текстів сучасної німецької прози й продемонстровано залежність фоносемантичних патернів від ідеоло-

гічної настанови й тематичної спрямованості тексту (с. 98).

У цьому контексті запропоноване дослідження частоти вживання фонестемної лексики у промовах німецькомовних політиків спирається на здобутки сучасної української та зарубіжної фоносемантики й водночас поглиблює знання про фоносемантичні механізми в політичній публіцистиці.

Мета дослідження – встановити частотні характеристики фонестемної лексики у промовах німецькомовних політиків та виявити фоносемантичні закономірності функціонування фонестем у політичному дискурсі.

Об'єкт дослідження – фонестеми та фонестемна лексика як елементи фоносемантичної організації тексту політичної промови.

Матеріал дослідження – корпус публічних виступів політиків Німеччини – Ангели Меркель і Йоахіма Гаука, та Австрії – Гайнца Фішера і Александра ван дер Беллена, з якого відібрано лексеми з початковими фонестемними сполученнями.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**: окреслити теоретичні засади фоносемантики та уточнити статус фонестеми як одиниці аналізу; виділити та описати фонестемну лексику в корпусі політичних промов; визначити частотні показники найбільш уживаних фонестем і лексем; з'ясувати залежність частотності фонестем від тематичної спрямованості політичних виступів; інтерпретувати отримані результати у фоносемантичному та комунікативно-прагматичному аспектах.

Виклад матеріалу. Функціонування лінгвістичних одиниць у тексті є багатоаспектним явищем, на яке впливають численні фактори: індивідуальний стиль автора, жанрово-стилістичні особливості промови, комунікативні наміри мовця та закономірності розвитку мови. Політичний дискурс, позначений високою концентрацією концептів із значним емоційно-оцінним потенціалом, формує особливе середовище для фоносемантичних процесів. Саме тому аналіз фонестемної лексики в промовах політиків дає можливість простежити, як звукова організація впливає на текстову динаміку та підсилює прагматичний ефект висловлення.

У відібраному нами матеріалі проаналізовано частоту вживання фонестемної лексики. Шляхом кількісного підрахунку встановлено частотність початкових фонемних сполучень німецької мови в промовах політиків Австрії та Німеччини. Отримані результати подано в таблиці 1.

Отже, одержані показники дають підстави свідчити, що найвищу частотність у досліджених промовах виявляє фонестема [ft-] – 2001 одиниця. Якщо визначати найвищу частоту вживання для десяти фонестем, то після фонестеми [ft-] у порядку спадання розташовуються: [fr-] – 1685 один.; [gr-] – 1228 один.; [pr-] – 1059 один.; [kr-] – 648 один.; [gl-] – 603 один.; [tr-] – 582 один.; [br-] – 560 один.; [tsy-] – 524 один.; [bl-] – 407 один. Найнижчі показники виявлено у фонестем: [fn-] – 88 один.; [pfl-] – 56 один.; [kv-] – 54 один.; [kn-] – 27 один.; [fm-] – 26 один.; [sk-] – 10 один.; [gn-] – 6 один. Фонестеми [pfr-] та [spl-] не виявлені в досліджених текстах.

Щодо фонестемної лексики, то найбільш уживаним словом для фонестеми [ft-] є *Staat*; для [fr-] – *frei*; для [gr-] – *groß*; для [pr-] – *Problem*; для [kr-] – *Krieg*; для [gl-] – *gleich*; для [tr-] – *tragen*; для [br-] – *brauchen*; для [tsy-] – *zwei*; для [bl-] – *bleiben*. Звернувши увагу на частоту вживання не фонестем, а саме слів фонестемної лексики, можемо встановити, що найвищу частоту вживання у всіх досліджених промовах має слово *groß* – 595 один. Далі йдуть слова: *frei* – 424 один.;

Staat – 300 один.; *Grund* – 188 один.; *brauchen* – 177 один.; *friedlich* – 167 один.; *freuen* – 147 один.; *zwei* – 143 один.; *bleiben* – 104 один.; *gleich* – 104 один.; *glauben* – 103 один.

Встановлено, отже, частоту вживання фонестем та одиниць фонестемної лексики (далі о. ф. л.) у досліджених промовах німецькомовних політиків. Проте припускаємо, що під час поділу промов на групи за тематикою кількісні показники частоти вживання о. ф. л. будуть іншими. Певна тематика зумовлюватиме вживання певної групи слів чи окремого слова, що зі свого боку зумовить вищу частоту вживання певних початкових сполучень та фонестемної лексики відповідно.

Розглянемо групи промов Ангели Меркель та п'ять найчастотніших о. ф. л. Загалом у всіх промовах ексканцлера найвищі кількісні показники мають слова: *groß* – 128 один., *frei* – 123 один., *Staat* – 95 один., *zwei* – 78 один., *friedlich* – 51 один. Розподіливши, проте, о. ф. л. на групи за темами, зауважуємо, що в промовах на тему «Економіка» найбільш частотними є: *groß* – 67 один., *Staat* – 39 один., *glauben* – 37 один., *Stiftung* – 34 один., *Prozent* – 33 один.; а в промовах на тему «Медицина»: *Krankheit* – 67 один., *Präsident* – 39 один., *Blick* – 37 один., *glauben* – 34 один., *froh* – 33 один. Тема «Медицина» є чітким прикладом того, як вживання характерного для цієї тематики слова *krank* та його похідних (*Krankheit*, *Krankenhaus*) зумовили високу частотність фонестеми [kr-].

Таблиця 1

Частота вживання фонестем у дослідженій фонестемній лексиці промов політиків

Фонестема	Частотність фонестем у промовах	Фонестема	Частотність фонестем у промовах
ft-	2001	fpr-	185
fr-	1685	ftr-	184
gr-	1228	fl-	169
pr-	1059	fr-	167
kr-	648	pl-	140
gl-	603	fn-	88
tr-	582	pfl-	56
br-	560	kv-	54
tsy-	524	kn-	27
bl-	407	fm-	26
fp-	365	sk-	10
kl-	350	gn-	6
fl-	275	pfr-	0
fv-	242	spl-	0
dr-	228		

У всіх промовах Йоахіма Гаука найчастотнішими є такі о. ф. л.: *groß* – 159 один., *frei* – 119 один., *bleiben* – 71 один., *Staat* – 70 один., *froh* – 66 один. Проаналізувавши частоту вживання о. ф. л. у групах за тематикою, виявляємо, що у промовах на тему «Війна» найвищі показники мають *Krieg* – 29 один., *groß* – 11 один., *frei* – 8 один., *stehen* – 8 один., *friedlich* – 7 один.; у темі «Політика»: *Flüchtling* – 70 один., *frei* – 119 один., *groß* – 159 один., *Staat* – 70 один., *bleiben* – 71 один.; у темі «Міжнародні відносини»: *Brücke* – 17 один., *groß* – 12 один., *Student* – 12 один., *friedlich* – 10 один., *zwei* – 8 один. Спостережено, що вживання тематичного слова *Krieg* спричинило зростання частотності фонестеми [kr-] у промовах на тему «Війна»; тема промов, політична ситуація та часте вживання слова *Flüchtling* зумовили збільшення частоти фонестеми [fl-]; а у промовах на тему «Міжнародні відносини» фонестема [br-] збільшила свою частотність завдяки частому використанню слова *Brücke*.

Аналіз промов Гайнца Фішера показав, що найбільш частотними є слова: *groß* – 149 один., *frei* – 96 один., *Staat* – 84 один., *Grund* – 77 один., *friedlich* – 63 один. Однак встановлена частота вживання о. ф. л. у промовах, згрупованих за тематикою, дає підстави стверджувати, що в темі «Війна» найбільші показники мають слова: *Krieg* – 18 один., *groß* – 11 один., *frei* – 10 один., *friedlich* – 8 один., *stehen* – 7 один.; а в темі «політика»: *frei* – 37 один., *Präsident* – 34 один., *Flüchtling* – 33 один., *Staat* – 33 один., *groß* – 32 один. Отже, знову спостерігаємо, що частотність фонестеми [kr-] у темі «Війна» є високою внаслідок вживання тематичного слова *Krieg*, так само, як і для фонестем [pr-] та [fl-] через часте вживання слів *Präsident* та *Flüchtling* у темі «Політика».

Шляхом кількісного підрахунку фонестемної лексики в промовах Александра ван дер Беллена встановлено, що найчастіше трапляються такі о. ф. л.: *groß* – 159 один., *frei* – 86 один., *brauchen* – 69 один., *glau-*

ben – 56 один., *friedlich* – 53 один. Проте дослідження частоти вживання о. ф. л. у тематичних групах дає підстави стверджувати, що в промовах теми «Політика» найвищу частотність демонструють слова: *groß* – 38 один., *Klima* – 31 один., *friedlich* – 30 один., *zwischen* – 26 один., *frei* – 25 один.; а в темі «Захист навколишнього середовища»: *groß* – 39 один., *Krankheit* – 27 один., *Klima* – 24 один., *Blick* – 11 один., *stehen* – 11 один. Тож через часте вживання характерного для тематики «Захист навколишнього середовища» слова *Klima* та його похідних (*Klimakrise*, *Klimafrage*, *Klimaschutz*, *klimaschädlich* та ін.) зростає частотність фонестеми [kl-], а зв'язок цієї теми зі здоров'ям людини спричиняє збільшення кількості вживання слова *krank* та фонестеми [kr-]. Згадка Александром ван дер Белленом проблем довкілля у промовах теми «Політика» теж зумовлює високу частотність фонестеми [kl-] у цій групі.

Висновки. Проведене дослідження допомогло встановити системний характер функціонування фонестемної лексики в промовах німецькомовних політиків та виявити низку закономірностей, що зумовлюють її частотний розподіл у політичному дискурсі. На основі кількісного підрахунку виявлено фонестеми із найвищою та найнижчою частотністю, а також фонестеми, які зовсім не виявлені в досліджених текстах. Встановлено, що тематика промов впливає на вживання певної групи слів чи якогось слова, що зі свого боку зумовлює підвищену частоту вживання певних початкових сполучень та фонестемної лексики відповідно.

Перспективою цього дослідження є порівняльний фоносемантичний аналіз публіцистичних текстів з іншими (не тільки політичними) видами промов: агітаційними, діловими, мітинговими. Вартами аналізу видаються також звуко символічні властивості фонестем у публіцистиці з урахуванням феміністичного чинника, а також дослідження та порівняльний аналіз промов політиків Австрії та Німеччини з промовами політиків Швейцарії.

ЛІТЕРАТУРА

Найдеш О.В., Рихло В.Ю. Фоносемантичні особливості феміністичних текстів сучасної німецької прози. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Германська філологія*. 2023. № 843. С. 92–99. DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2023.843.92-99>

- Незвеска А. М.** Фоносемантичні зв'язки у сучасних різносистемних мовах. *Молодий вчений*. 2018. № 5 (57). С. 124–127. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4477>.
- Nasikan Z.** Phonosemantics : Ongoing Issues and Modern Perspectives. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2019. VII (56). Issue 190. P. 36–39. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2019-190VII56-09>.
- Zhao H.** The Role of Phonesthemes in EFL Learners' Word Acquisition. *Theory and Practice of Second Language Acquisition*. 2024. № 10(2), P. 1–22. DOI: <https://doi.org/10.31261/TAPSLA.16086>.

REFERENCES

- Naydesh, O., & Rykhlo, V.** (2023). Fonosemantychni osoblyvosti feministychnykh tekstiv suchasnoi nimetskoï prozy [Phonosemantic Features of Feminist Texts in Contemporary German Prose]. *Hermanska filolohiia – Germanic Philology Journal of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University*, 843, 92–99. DOI: <https://doi.org/10.31861/gph2023.843.92-99> [in Ukrainian].
- Nezveska, A.** (2018). Fonosemantychni zviazky u suchasnykh riznosystemnykh movakh [Phonosemantic relations in modern multisystem languages]. *Molodyi Vchenyi – Young Scientist*, 5 (57), 124–127. Retrieved from <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4477> [in Ukrainian].
- Nasikan, Z.** (2019). Phonosemantics: Ongoing Issues and Modern Perspectives. *Science and Education a New Dimension. Philology*, VII(56), 36–39. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2019-190VII56-09> [in English].
- Zhao, H.** (2024). The Role of Phonesthemes in EFL Learners' Word Acquisition. *Theory and Practice of Second Language Acquisition*, 10(2), 1–22. DOI: <https://doi.org/10.31261/TAPSLA.16086> [in English].

Стаття надійшла до редакції 25.11.2025 р.

Прийнято до друку 22.12.2025 р.

Опубліковано: 26.12.2025 р.